

modernization of the content-methodological provision of school education for national minorities. Native educators created a scientific basis for organization of learning. At the heart of the educational reform was the idea of building a united labor school. With the aim of integration of the educational materials and drawing school closer to life, a comprehensive system of learning replaced the subject teaching, but due to the low qualifications of teachers and lack of methodological support, comprehensive schooling for the national minorities of North-Eastern Ukraine was not of a mass character.

During the period under investigation, state programs were updated, in which particular attention was paid to the study of languages. The analysis of archival materials has shown that the main emphasis in the content of education was transferred to the training of students, formation of their communist outlook and preparation for active social activities in the development of the country.

Thus, taking into account a number of negative socio-political, economic and administrative factors that had affected school activities, we can conclude that educational reforms of the Soviet government and updating of the content of education provided the opportunity to master general knowledge of the representatives of national minorities in the region and promoted development of the national school.

Key words: *national minorities, educational institutions of national minorities, united labor school, content of education, national language, comprehensive training, school programs, schools of national minorities.*

УДК 37.091(437.4)«18/19»:[7+338.1]

Лілія Синишин

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника»

ORCID ID 0000-0002-1114-5286

DOI 10.24139/2312-5993/2018.04/348-360

ХУДОЖНЬО-ПРОМИСЛОВА ОСВІТА ГАЛИЧИНИ КІНЦЯ ХІХ – ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТОЛІТТЯ: ПЕРІОДИЗАЦІЯ РОЗВИТКУ

У статті висвітлено періодизацію розвитку художньо-промислової освіти Галичини кінця ХІХ – першої половини ХХ століття. Авторська концепція періодизації означеного історико-культурного й педагогічного феномена розроблена на методологічних підходах сучасних українських учених. На засадах принципу інтердисциплінарності, за критерієм гармонізації етнокультурних традицій, інтеграції художньої та промислової складових, зростання мережі художньо-промислових шкіл виокремлено два періоди та етапи в них; висвітлено особливості поступу художньо-промислової освіти Галичини у визначених хронологічних межах; розкрито внесок педагогів, громадських діячів у розвиток художньо-промислових шкіл.

Ключові слова: *художньо-промислова освіта, географічні межі, хронологічні межі, художні школи, художньо-промислові школи, чинники, народні школи, художньо-промисловий рух, промислова школа, періодизація.*

Постановка проблеми. В умовах розбудови нової української школи актуальним у теорії і практиці є пошук шляхів, оновлення змісту й організації підготовки фахівців у галузі мистецтва. То ж на часі – вивчення

досвіду попередніх історико-педагогічних періодів задля виокремлення цікавих ідей, що можуть бути адаптовані в сучасний освітній простір закладів вищої освіти. Вивчення регіональних практик підготовки таких фахівців дає підстави вважати, що на теренах Галичини в кінці XIX – у першій половині XX століття склалася своєрідна й продуктивна система художньо-промислової освіти, що зумовлено як політико-економічними, так і культурно-естетичними чинниками. Попри численні праці, що висвітлюють окремі аспекти художньо-промислової освіти Галичини в різних хронологічних межах, проблема періодизації художньо-промислової освіти Галичини (кінець XIX – перша половина XX століття) є малодослідженою в контексті історико-педагогічного розвитку.

Аналіз актуальних досліджень. Розвідка з означеної теми ґрунтується на методологічних підходах, що обґрунтовані сучасними українськими істориками педагогіки (Л. Березівська (Березівська, 2013), Н. Гупан (Гупан, 2013), Н. Дічек (Дічек, 2001), Л. Зашкільняк (Зашкільняк, 2011), Г. Іванюк (Іванюк, 2014), Я. Калакура (Калакура, 2004), О. Сухомлинська (Сухомлинська, 2002), Є. Хриков (Хриков, 2017)). Ми спираємося на тлумачення поняття «періодизація», подане Л. Зашкільняком, що розглядається як метод і «передбачає систему процедур, прийомів і способів, спрямованих на виокремлення в історико-педагогічному процесі найбільш важливих відтинків часу за спільними ознаками і критеріями: епоха (доба), період, етап» (Зашкільняк, 2011, с. 153).

Для уточнення періодів розвитку означеного вище педагогічного явища ми спираємося на думку сучасного українського історіографа Я. Калакури, що характеризує поняття «період» як «умовно окремий відрізок часу в історичному процесі, що має спільні ознаки або відмінності, особливості; свій витік і завершеність» (Калакура, 2004, с. 36).

Мета статті – виокремити хронологічні межі періодів і охарактеризувати особливості художньо-промислової освіти Галичини в історико-педагогічному онтогенезі.

Методи дослідження. Для вирішення окресленої мети наукової розвідки використано методи, що уможливили з'ясувати: хронологічні межі (хронологічний, предметно-хронологічний метод); для історико-педагогічної реконструкції в межах періодів – історико-ретроспективний, історико-генетичний; для з'ясування подібностей та відмінностей розвитку досліджуваного педагогічного явища – порівняльно-історичний; для з'ясування чинників впливу на розвиток художньо-промислової освіти в означених територіальних та хронологічних межах – причинно-наслідковий аналіз, періодизації.

Виклад основного матеріалу. Ми поділяємо думку сучасного українського вченого Н. Гупана про виокремлення особливостей періодів, що становлять їх характеристику в історико-педагогічному розвитку. Для

визначення періодів важливо розглядати їх окремість у часовому вимірі та змінах, що характеризують певний відтинок часу (Гупан, 2013, с. 54).

Періодизацію художньо-промислової освіти Галичини розглядаємо в територіальних і хронологічних межах дослідження та території, що в умовах адміністративного поділу Австро-Угорської імперії та реформ кінця XVIII століття королівство Галичина й Льодометрія на правах губернії, а пізніше коронного краю входило до складу Австро-Угорської імперії. Галичина знаходилася на пограниччі імперії. Державна влада намагалася підняти нову провінцію до рівня таких провінцій, як: Верхня і Нижня Австрія, Тіроль, Швабські землі, Каринтії і Крайне (слов'яномовні), Чехії, Моравії, Селезії, частини Угорського королівства. Адміністративним центром губернаторства Галичини був Львів (губернатором і намісником цісаря призначено графа Пергена). Новий австрійський уряд Галичини проводив реформи в галузі економіки, соціального та політичного устрою; значна увага приділялася народній освіті; започатковано роботу парафіяльних шкіл із українською мовою навчання.

Відміна кріпацтва, політична й адміністративна реформа, сприяння торгівлі (за часів Марії Терезії) сприяли розвитку дрібного виробництва; для купців й ремісників були надані пільги; зростали міста, зокрема на теренах Східної Галичини, а ремісники звільнялися від податків (їхні діти – від військової служби).

З'ясовано, що на розвиток художньо-промислової освіти Галичини (кінець XIX – перша половина XX століття) впливали такі передумови, як: соціально-економічні, організаційно-педагогічні, етнокультурні (Синишин, 2015, с. 207–217). Вивчення цих передумов дало змогу виокремити критерії періодизації, а саме: гармонізацію етнокультурних традицій у тогочасному культурному просторі (Австро-Угорської імперії); інтеграції художньої та промислової складових; зростання мережі художньо-промислових шкіл. Періодизацію розвитку художньо-промислової освіти Галичини у хронологічних межах кінця XIX – першої половини XX століття розроблено з урахуванням методологічних напрацювань сучасних українських учених (Н. Гупан, Н. Дічек, Г. Іванюк, Я. Калакура, О. Сухомлинська).

Зауважимо, що періодизація історико-педагогічного явища, що розглядаємо у змінах відповідно до виокремлених критеріїв, є дещо умовною, а хронологічні межі початку та кінця періодів, етапів не завжди співпадають із вихідними документами, тому що соціально-економічна ситуація часто змінюється швидше й випереджає розроблення нормативно-правової бази.

Перший період (70-ті рр. XIX століття – 1918 р.). – становлення та розвиток художньо-промислової освіти Галичини в умовах Австро-Угорської держави. У цьому періоді виокремлюємо два етапи: перший (1878–1891) – культурно-традиційний етап; другий (1891–1918) – становлення системи художньо-промислової освіти.

Дослідження розвитку художньо-промислової освіти Галичини в означених хронологічних межах дає підстави стверджувати, що художньо-промислова освіта на цих землях започаткована на підготовленому ґрунті народними школами. На той час, приєднання Галичини до Австрії дало поштовх до започаткування п'яти гімназій – (середніх шкіл), зокрема 1987 року розпочала діяльність українська гімназія в Перемишлі (Коломиї (1893), Тернополі (1898). Осередки освіти часто діяли під орудою греко-католицької анархії (Станіславів, Коломия), а також функціонували при польських католицьких костьолох, синагогах.

У другій половині 70-х років XIX століття достатньо чітко простежуються подані вище критерії періодизації. Насамперед, у цей час швидкими темпами розвивалося будівництво в містах. Відповідно, місто мало потребу в підготовлених робітниках, що і стимулювало ріст мережі шкіл, зокрема початкових. Р. Шмагало в монографії зауважує про існування взаємозв'язку між зростанням мережі фахової художньо-промислової освіти Галичини в кінці 70-х років XIX століття та західноєвропейським рухом «Мистецтво і ремесло». Під впливом цього руху у Відні Міністерство освіти утвердило постанову щодо започаткування діяльності фахової художньо-промислової школи у Львові. (7 березня 1876 року відбулося перше засідання наглядової ради Львівського художнього музею, що розглянуло питання про започаткування цієї інституції). Значний внесок у художньо-промислову освіту Галичини зроблено школою рисунку і моделювання при міському промисловому музеї у Львові, що розпочала роботу 8–9 вересня 1877 р. (Шмагало, 2005).

Організаційно-педагогічна діяльність у Школі рисунку і моделювання здійснювалася з урахуванням інтеграції художньої та промислової підготовки. У Школі навчалися учні гімназій, народних та інших шкіл того часу, що виявили здібності до рисунку та моделювання, а також бажання навчатися у вищих мистецьких школах. Поєднання художньої підготовки з промисловою становило особливість діяльності та розвитку всього закладу фахової освіти. 1882 року Школа, що переорієнтувалася на розвиток художніх промислів, була перейменована на Школу художнього промислу (у Львові). Вона розвивалася в руслі соціально-економічних змін і користувалася значним визнанням серед державних службовців і громадськості. Цьому сприяли значні зрушення в будівництві. Школа художнього промислу забезпечувала фахову підготовку за будівельним і художнім промислами. Для будівельної галузі того часу характерним було художнє оформлення, що зумовило інтеграцію змісту художньо-промислової освіти, адаптації її до кращих зразків європейських шкіл.

Значному піднесенню Художньої промислової школи сприяв цісарський указ (5.12.1890) і розпорядження Міністерства освіти

(23.05.1891) започаткування діяльності Державної промислової школи у Львові (Шмагало, 2005, с. 114–115).

Художньо-промислова освіта Галичини в окреслених хронологічних межах дослідження розвивалася відповідно до соціально-економічних і політичних потреб. Тому ми розглядаємо цей процес у контексті широкого спектру, а саме: розвиток освіти загалом; вплив політичної та економічної ситуації на розвиток художньо-промислової освіти Галичини в умовах Австро-Угорської імперії та Речі Посполитої. Насамперед, очевидною є тенденція до загальнокультурного розвитку галицького краю в 70–90-х роках XIX століття. Так, значного розквіту в ці роки набула Коломийська гімназія. Тут свого часу навчалися відомі українські культурні та політичні діячі – Михайло Павлик, Василь Стефаник, Марко Черемшина, Остап Терлецький, Лев Бачинський. У цій гімназії навчалися діти громадян Австро-Угорської імперії.

Економічні зрушення (кінець 80-х – початок 90-х рр. XIX століття) зумовили заснування приватних майстерень і фабрик. Значним попитом у різних землях Австро-Угорської імперії користувалися килими, ткани прикарпатським традиційним візерунком, вони відзначалися художнім рівнем виготовлення і становили продукт експорту. На базі таких приватних майстерень створювалися школи для підготовки майстрів, що збагачувало професійну палітру краю.

Значний вплив на розвиток художньо-промислової освіти Галичини справляла державна політика. Окремі школи отримували статус державних. Так, 1895 року, Косівській ткацькій школі було надано статус державної «Крайова професійно-промислова школа для науки ткацтва в Косові» (*Krajowa warsztatowa szkoła dla nauki tkactwa w Kosowie*). Статут крайової професійно-промислової школи для науки ткацтва в Косові, затверджений Крайовою комісією для справ промислових, унормував мету і завдання, організаційні та професійні вимоги до підготовки фахівців, відповідно до існуючих на той час стандартів художньо-промислової освіти.

Художньо-промислові школи Галичини (90-ті рр. XIX століття – перше десятиріччя XX століття) розвивалися під впливом регіональних та загальноєвропейських естетичних традицій, тому поступ художньо-промислової освіти цього часу характеризується активізацією організаційно-господарської та навчально-методичної діяльності. У ці роки відбувається перехід закладів художньо-промислової освіти від ремісничого промислу до мистецького закладу.

На тлі економічного зростання в краї й розвитку громадських організацій, що належали до різних ремісничих цехів, художньо-промислові школи забезпечували фахову підготовку в різних галузях, а саме: обробки деревини, ткацтва, гончарства, килимарства. Активізація виставкової справи стимулювала до розвитку художньої компоненти виробів. З метою вивчення

регіональних художніх традицій і реалізації певних ідей у промисловому виробництві вагому роль відіграли виставки художньо-промислових продуктів як в Австро-Угорській імперії, так і за її межами. У знавців мистецтва користувалися популярністю вироби, що несли в собі ознаки регіональних ремісничих традицій. Значного поширення набули приватні збірки з надбаннями народних художніх промислів Галичини. Започатковуються й перші дослідження регіональних художньо-промислових традицій. Кращі зразки з музеїв і збірок вивчалися учнями художніх училищ і художньо-ремісничих шкіл. Тому художньо-промислова освіта того часу носила достатньо системний характер, оскільки мистецтво розглядалося в контексті української національної культури.

У контексті періодизації розвитку художньо-промислової освіти Галичини (кінець XIX – перша половина XX століття) 1891 рік ми характеризуємо початком другого етапу (1891–1918) – становлення державної промислової освіти на землях Галичини в умовах Австро-Угорської держави.

Для цього етапу характерним є утвердження громадських товариств художньо-промислового спрямування. Зазвичай вони утворювалися на базі домашніх промислів (ткацьких, килимарських) тощо.

Вивчення наукових джерел, тогочасних документів про освіту дало можливість з'ясувати, що громадсько-культурні товариства сприяли розвитку професійних художньо-промислових шкіл. Вони забезпечували нижчу художньо-промислову освіту. «Гуцульське об'єднання кустарних промислів» у Коломиї (1888 рік) заснувало діяльність школи народного промислу (1885 рік).

Вивчення особливостей розвитку художньо-промислової освіти Галичини на етапі становлення державної промислової освіти в 1891–1918 роках (перший період) засвідчує значний вплив громадських товариств, об'єднань на вибудовування осередків: традиційний народний промисел – громадсько-культурне товариство (об'єднання), школа для підготовки майстрів, фабрики, художньо-промислові виробничі об'єднання.

Художньо-промислова освіта в означених географічних межах дослідження в перший період (80-ті роки XIX століття – 1918 р.) розвивалося в умовах становлення та розвитку художньо-промислових шкіл на теренах Галичини, що входили до Австро-Угорської держави, мала ознаки як регіонально-традиційного характеру, що простежувався в народних промислах, громадського подвижництва й державного регулювання діяльності закладів художньо-промислової освіти в краї.

Організація діяльності художньо-промислових шкіл у Галичині в означених вище хронологічних межах здійснювалася з одного боку, регулювання державою процесу, що визначав художню та промислову складові, а з іншого, ураховувалися культурно-просвітницькі потреби населення краю. Зокрема, значна роль у цьому контексті належала

Народній Раді у Львові. У листі цієї політичної організації (за визначенням, що міститься в листах до Міністерства освіти), 1894 року висловлювалися пропозиції щодо викладання «русинською» мовою в державній школі промисловій (для промислу деревообробного) в Коломиї. Ця громадська організація виступила противником того, що мова викладання в цій школі мала бути польська. У листі подано такі аргументи: в околицях Коломиї проживало 4/5 русинів (українців). Зокрема: в Коломиї – 96592 особи (73,86 %), в Косівському повіті – 64311 осіб (82,74 %), Надвірнянському повіті – 56373 особи (79,01 %), Снятинському повіті – 62031 осіб (81,55 %), Городенцівському повіті – 71520 осіб (83,12 %).

У цьому листі наведено статистичні дані щодо населення, яке розмовляло на той час польською мовою (враховано й представників інших національних меншин), а саме, співвідношення їх було таке: 1/20 до 1/5 (русинів – українців). Найбільше польськомовних людей проживало в Коломийському повіті – 24933 (19,07 %); Косівському повіті – 3784 (4,87 %), Надвірнянському повіті – 9146 (12,82 %), Снятиському повіті – 5108 (6,82 %), Городенцівському повіті – 14218 (16,61 %) [17, арк. 76–77].

Автори вищенаведеного листа звертають увагу керівників освіти на те, що державна школа промислова (для промислу деревообробного) буде розвиватися на базі приватної школи фахової для промислу деревообробного, що започаткована раніше «Гуцульською Спільною». Тому, важливо, щоб мова навчання була русинська (українська). Розвивалася зокрема й ідея про те, що викладання має здійснюватися зрозумілою мовою для учнів [17, арк. 76–77].

Державна підтримка уряду Австро-Угорщини мережі художньо-промислових шкіл простежується як на нормативно-правовому рівні, так і розгорнутою системою фінансування закладів, а також системними зрушеннями щодо поєднання здобутків побуту й народного мистецтва етнічних груп, що населяли Галичину. Значна увага приділялася популяризації гуцульського народного мистецтва. З цією метою проводилися господарсько-промислові художні виставки. На них чільне місце відводилося народним промислам Гуцульщини: Коломия (1880, 1912), Станіславів (1879), Львів (1877, 1894), Косів (1904) [17, арк. 76–77]. Поширення художньо-промислових ідей сприяли активізації діяльності громадських товариств. Державне громадське управління художньо-промисловими школами сприяло поширенню ідей народних майстрів та їх розвиток у мистецько-ремісничих школах.

Прийняття урядом Австро-Угорщини положення «Про художньо-промислові установи» (1902) актуалізує значення для Галичини художньо-промислової освіти, що поєднувало в собі як мистецьку, так і промислову складові.

У роки Першої світової війни простежуємо закриття художньо-промислових шкіл, що супроводжувалося відтоком майстрів і педагогів, а також учнів. Культурні й політико-економічні зміни, що відбувалися в Галичині після розпаду Австро-Угорської імперії, торкнулися й художньо-промислової освіти.

У хронологічних межах другого періоду (1919–1939) – розвиток художньо-промислової освіти Галичини в умовах Польської республіки (Речі Посполитої) характеризується адаптацією системи художньо-промислової освіти (попереднього періоду) до мети і завдань, естетичних ідеалів, що становили актуальність на той час. Менша увага приділялася художній компоненті. На першому місці була підготовка робітників для промислово-ремісничого виробництва.

У 1919 році було відновлено функціонування художньо-промислових шкіл на теренах Галичини. На початку 20-х років ХХ століття художньо-промислові школи Галичини здебільшого реорганізовано в технічні заклади освіти, зокрема Львівська промислова школа отримала статус державної технічної школи, що носила ім'я одного із засновників – Станіслава Щепановського (1929). Реструктуризація цього закладу професійної освіти здійснювалася з урахуванням двох ступенів – гімназійного та ліцейного. В умовах соціально-економічної системи Речі-Посполитої Львівська школа декоративного мистецтва й художнього промислу перейшла на державний бюджет фінансування, а її назва відповідно зазнала змін – Львівська художня промислова школа. Реформа фахової освіти Галичини, зокрема й художньо-промислової, здійснювалася в руслі трансформаційних процесів, що відбувалися в освіті Західної Європи (Коренець, 1937, с. 15–16).

Для другого періоду розвитку художньо-промислової освіти Галичини характерною особливістю було державне керівництво такими закладами освіти та вдосконалення структури й змісту підготовки. Зокрема, на першому рівні художньо-промислової освіти «загальної школи» упродовж трьох років вивчалася композиція, різноманітні орнаменти, натура (жива і мертва).

На третьому році навчання фахова підготовка здійснювалася відповідно до спеціалізацій, а саме: ужиткової графіки, оздоблення приміщень (Jaskowowa, 1932, с. 25–26).

На першому етапі другого періоду (1919–1932) суттєвих ознак набуває розвиток змістово-методичного забезпечення діяльності художньо-промислових шкіл. Значна увага приділялася декоративній композиції, малярству, скульптурі та текстилю. Створювалися умови для реалізації творчої індивідуальності як майстрів, так і учнів (робота над проектами, урізноманітнення живописних і графічних технік) (Шмагало, 2005, с. 25).

У порівнянні з першим періодом розвитку художньо-промислової освіти Галичини (80-ті рр. XIX – 1918 р.), – виставки різних рівнів також мали місце. Вивчення матеріалів із Центрального державного історичного архіву України (м. Львів) дає підстави для ствердження про державну опіку художньо-промислових шкіл. Матеріали з фонду 179 (Кураторія Львівського шкільного округу, м. Львів) містять інформацію про участь викладів та учнів шкіл у різних виставках [14, 14 арк.].

Вивчення протоколів, звітів, листування з Міністерством віросповідань і освіти дає підстави вважати, що в ці роки пріоритетом була промислова складова у структурі художньо-промислової освіти [16; 15; 18]. Документи із фондів Кураторії Львівського шкільного округу м. Львова (листування з державними школами деревообробного промислу в м. Коломиї, Станіславові та Яворові про виконання замовлень і моделей меблів, креслення моделі) підтверджують висловлену вище думку про те, що в 20-х роках XX століття художньо-промислова освіта Галичини була спрямована на підготовку фахівців промислового виробництва.

Порівняно з попереднім періодом знизилася увага до естетичної складової в художньому сенсі. Увага приділялася промислового виробництва на естетичних еталонах, що були вироблені в попередній період.

Особливістю розвитку художньо-промислової освіти в означених хронологічних і територіальних межах дослідження була державна підтримка художньо-ремісничих традицій. Зокрема, брались до уваги наявні поклади сировини (глини), різноманіття деревини, наявність шкіри сільськогосподарської худоби для виробництва.

Як засвідчують результати інвентаризації державної школи лісової промисловості в м. Коломия від 20 квітня 1920 року, – вона працювала в приміщеннях, що не відповідали вже потребам тогочасних технологій. Цінністю цієї школи були зібрані колекції художньо-промислових виробів [13, арк. 56].

Художньо-промислова освіта розвивалася з урахуванням вироблених народних традицій. Заклади художньо-промислової освіти здійснювали підготовку фахівців до виробничих процесів. Протоколи звітів та листування з Міністерством віросповідань і освіти про результати перевірки крайової школи деревообробної промислової в м. Коломиї та ремісничої школи при сирітському закладі в с. Драговиже дають підстави стверджувати, що метою і завданнями закладів художньо-промислової освіти було забезпечення фахової підготовки учнів для деревообробної промисловості того часу [16, 18 арк.].

На початку XX століття на теренах Галичини значними темпами розвивається гончарна й кахельна справа. Центрами гончарно-кахельного виробництва стали такі містечка, як: Коломия, Косів. Зокрема в меморандумі міністерства освіти того часу зазначається про залучення цеху гончарів і

кахельників у м. Коломиї до оформлення цеху із такого виробництва. Держава підтримувала цех гончарів і кахельників. Зокрема, школа артистичної промисловості в Кракові брала участь в оновленні інвентарю, що відповідав би вимогам того часу для роботи цеху [13, арк. 43–44].

У 20-ті роки ХХ століття розвиток художньо-промислової освіти характеризується підвищеною увагою до продуктивного виробництва. Так, 1923 року у Вижниці, за підтримки Львівського товариства «Достава», започаткувала діяльність професійна школа столярства та різьбярства. Вона була заснована на матеріальному фундаменті столярсько-різьбярської робітні. Індикатором розвитку художньо-промислової освіти в ці роки була популяризація галицького ремісничого мистецтва. Значну підтримку в розвитку художньо-промислової освіти галицького краю надавало товариство «Рідна школа». З його ініціативи на Гуцульщині, а саме в Косові, започатковано роботу фахових курсів та ремісничо-промислової школи. У перебігу подій, що стверджують зміни щодо художньо-промислової освіти, значну роль відігравали виставки художніх виробів, що в попередні роки були популярними і проводилися у великих культурних центрах як Галичини, так і зарубіжжя (Париж, Відень, Варшава). 1930 року у Львові проходила виставка виробів килимарів і вишивальниць. Метою цього дійства було вивчення й відродження народних художніх традицій.

Загалом розвиток художньо-промислової освіти Галичини у 30-х роках ХХ століття характеризується, з одного боку, державною підтримкою шкіл, що входили під нормативно-правову юрисдикцію, так і вихолощенням здобутих у попередній період досягнень, а саме: вартість товарів залежала від збиту, що знецінювало естетико-художню складову. Домінуюча мета фахової підготовки у школах різних рівнів полягала в забезпеченні формування практичних умінь і навичок роботи, що не відповідало художнім і мистецьким еталонами більш ранньої доби. Здебільшого така професійна підготовка більше відповідала тогочасним промисловим потребам.

Наміри влади щодо реформування державної системи художньо-промислової освіти не завершувалися успіхом. 1938 року створено Державний інститут пластичних мистецтв у Львові. У ньому планувалася п'ятирічна підготовка. 1939 року цей державний заклад припинив свою діяльність у зв'язку з початком Другої світової війни і зміною політичної карти.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Періодизація розвитку художньо-промислової освіти Галичини у хронологічних межах кінця ХІХ – першої половини ХХ століття є умовною. Ми не ставили за мету підкріплювати хронологічні межі нормативними джерелами, оскільки значний вплив на розвиток художньо-промислової освіти здійснювали товариства. Відтак, художньо-промислова освіта як

інтегроване історико-педагогічне явище розглядається в поступі політичного, економічного, соціально-культурного осереддя.

ЛІТЕРАТУРА

1. Березівська, Л. Д. (2013). Тенденції розвитку державної політики щодо диференціації організації та змісту шкільної освіти в Україні: кінець XIX ст. –1932. *Рідна школа*, 1/2, 66–71 (Berezivska, L. D. (2013). Trends in the development of state policy on the differentiation of organization and content of school education in Ukraine: the end of the nineteenth century – 1932. *Native school*, 1/2, 66–71).
2. Гупан, Н. М. (2013). Актуальні проблеми методології історико-педагогічних досліджень. *Рідна школа*, 4–5, 53–55 (Hupan, N. M. (2013). Actual problems of the methodology of historical-pedagogical research. *Native school*, 4–5, 53–55).
3. Дічек, Н. (2001). Біографічний метод як інструмент дослідження вітчизняної історії педагогіки. *Шлях освіти*, 12, 15–19 (Dichek, N. (2001). Biographical method as a tool for studying the national history of pedagogy. *Way of education*, 12, 15–19).
4. Зашкільняк, Л. О. (2011). *Періодизація в історії. Енциклопедія історії України: у 10 т. К.: Наук. думка, Т. 2* (Zashkilniak, L. O. (2011). *Periodization in history. Encyclopedia of History of Ukraine: in 10 vol. K.: Scientific thought, vol. 2*).
5. Іванюк, Г. І. (2014). Диференційований підхід до періодизації соціально-педагогічних основ розвитку сільської школи України. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 10, 113–123 (Ivaniuk, H. I. (2014). Differentiated approach to periodization of socio-pedagogical foundations of the rural school of Ukraine. *Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies*, 10, 113–123).
6. Калакура, Я. С. (2004). *Українська історіографія*. К.: Генеза (Kalakura, Ya. S. (2004). *Ukrainian historiography*. K.: Genesis).
7. Коренець, Д. (1937). *Фахові школи. Сорок літ праці Р.-П. Бурси у Львові*. Львів (Korenets, D. (1937). *Professional schools. Forty years of labor R.-P. Bursa in Lviv*. Lviv).
8. Синишин, Л. (2015). Передумови становлення художньо-промислової освіти Галичини в історико-педагогічному контексті кінця XIX століття. Освітнологічний дискурс, 4 (12), 207–217. Режим доступу: od.kubg.edu.ua (Synyshyn, L. (2015). Prerequisites for the formation of artistic-industrial education in Galicia in the historical and pedagogical context of the late nineteenth century. *Educational discourse*, 4 (12), 207–217. Retrieved from: od.kubg.edu.ua).
9. Сухомлинська, О. В. (2002). Періодизація нового виміру педагогічної думки в Україні: кроки до нового виміру. *Педагогічна газета*, 10/11, 3–4 (Sukhomlynska, O. V. (2002). Periodization of a new dimension of pedagogical thought in Ukraine: steps towards a new dimension. *Pedagogical newspaper*, 10/11, 3–4).
10. Хриков, Є. М. (2017). *Методологія педагогічного дослідження*. Харків: ФОП Панов А.М. (Khrykov, Ye. M. (2017). *Methodology of pedagogical research*. Kharkiv: FOP Panov A.M.).
11. Шмагало, Р. (2005). *Мистецька освіта в Україні середини XIX – середини XX ст.: структурування, методологія, художні позиції*. Львівська національна академія мистецтв. Факультет історії та теорії мистецтв. Л.: Українські технології (Shmahalo, R. (2005). *Artistic education in Ukraine in the middle of the XIX – mid XX century: structuring, methodology, artistic positions*. Department of history and theory of art. L.: Ukrainian technologies).
12. Jackowowa, M. (1932). Lwowska szkoła sztuk zdobniczych oraz przemysłu artystycznego. *Barwa I Rysunek. Dod. do gaz. Gazeta Malarska*, 4, 25–26.

13. *Центральний державний історичний архів України, м. Львів (ЦДІАЛ України), ф. 179, оп. 4, спр. 499, арк. 24, 43, 44, 56, 57, 60 (Central state historical archive of Ukraine, Lviv (CSHA of Ukraine), f. 179, descr. 4, case 499, sheet 24, 43, 44, 56, 57, 60).*

14. *ЦДІАЛ України, ф. 179, оп. 4, спр. 551, арк. 14 (CSHAL of Ukraine, f. 179, descr. 4, case 551, sheet 14).*

15. *ЦДІАЛ України, ф. 179, оп. 4, спр. 555 (CSHAL of Ukraine, f. 179, descr. 4, case 555).*

16. *ЦДІАЛ України, ф. 179, оп.4, спр. 558, 18 арк. (CSHAL of Ukraine, f. 179, descr. 4, case 558, 18 sheets).*

17. *ЦДІАЛ України, ф. 179, оп.4, спр. 576, арк. 76–77 (CSHAL of Ukraine, f. 179, descr. 4, case 576, sheet 76–77).*

18. *ЦДІАЛ України, ф. 179, оп.4, спр. 596 (CSHAL of Ukraine, f. 179, descr. 4, case 596).*

РЕЗЮМЕ

Сынышын Лилия. Художественно-промышленное образование Галиции конца XIX – первой половины XX века: периодизация развития.

В статье освещена периодизация развития художественно-промышленного образования Галиции конца XIX – первой половины XX века. Авторская концепция периодизации указанного историко-культурного и педагогического феномена разработана на методологических подходах современных украинских ученых. На основе принципа интердисциплинарности, с учетом критерия гармонизации этнокультурных традиций, интеграции художественной и промышленной составляющих, роста сети художественно-промышленных школ выделены два периода и этапа в них. В определенных хронологических рамках освещены особенности развития художественно-промышленного образования Галиции, раскрыт вклад педагогов, общественных деятелей в развитие художественно-промышленных школ.

Ключевые слова: *художественно-промышленное образование, географические границы, хронологические рамки, художественные школы, художественно-промышленные школы, факторы, народные школы, художественно-промышленное движение, промышленная школа, периодизация.*

SUMMARY

Synyshyn Lilia. Artistic-industrial education of Galicia of the late XIX and first half of the XX century: periodization of development.

The article highlights the results of historical-pedagogical study of periodization of development of the artistic-industrial education of Galicia in the chronological boundaries of the late XIX and first half of the XX century. The author's conception of periodization of the mentioned historical, cultural and pedagogical phenomenon is developed on the methodological approaches of modern Ukrainian scientists. On the principles of interdisciplinarity, according to the criterion of harmonization of ethno-cultural traditions, the integration of artistic-industrial components, the growth of the network of arts and industrial schools, two periods and stages therein are distinguished. Features of the progress of artistic-industrial education of Galicia in certain chronological limits are highlighted. The contribution of teachers, public figures to the development of artistic-industrial schools is revealed.

Formation and development of the artistic-industrial education of Galicia was influenced by political-economic, cultural and aesthetic factors (regional craft traditions, in conjunction with the fact that they were produced by European artistic schools).

In the author's conception of the periodization of artistic-industrial education in the defined geographical and chronological boundaries of the further development the

methodological approaches, which are substantiated by modern Ukrainian scholars (L. Berezivska, N. Hupan, N. Dichek, H. Ivaniuk, J. Kalakura, L. Zashkiliak, Ye. Khrykov, O. Sukhomlynska).

According to the results of source study analysis, the chronological boundaries of periods are distinguished: the 70's of the XIX century – 1918) – formation and development of artistic-industrial education in Galicia under the conditions of the Austro-Hungarian Empire; 1919–1939 – adaptation of the achievements of the previous period in the state art-industrial schools (in the conditions of the Rzecz Pospolita). In each of the aforementioned periods, the stages that are decisive for the progress of artistic-industrial education are identified and characterized, namely: state strategy, organizational and methodological support, training of professional teachers for artistic-industrial schools; contribution of public art and trade unions to the development of the school network and the material and financial support of the activities of schools; development of artistic-industrial centers.

Key words: *artistic-industrial education, geographical boundaries, chronological boundaries, art schools, artistic-industrial schools, factors, folk schools, artistic-industrial movement, industrial school, periodization.*

УДК 378.147.091.398:008-022.218:811.161.1

Валентина Стативка

Институт иностранных языков и литературы
Ланьчжоуского университета (КНР)
ORCID ID 0000-0001-7261-6785

Ли Фаюань

Институт иностранных языков и литературы
Ланьчжоуского университета (КНР)
ORCID ID 0000-0002-7095-5094
DOI 10.24139/2312-5993/2018.04/360-378

ЭСТЕТИЧЕСКАЯ ФУНКЦИЯ ЯЗЫКА И ФОРМИРОВАНИЕ ЯЗЫКОВОГО ЭСТЕТИЧЕСКОГО ИДЕАЛА

В статье рассматривается специфика проявления основных функций русского языка в Украине (когнитивной, лингвокогнитивной, коммуникативной, эстетической), однако основную часть содержания составляет рассмотрение роли эстетической функции в становлении языкового эстетического идеала личности, описание возможностей формирования языкового эстетического идеала в учебном процессе.

Ключевые слова: *функции языка, эстетическая функция языка, языковой эстетический идеал, система работы по формированию языкового эстетического идеала.*

Постановка проблемы и анализ актуальных исследований. Язык как явление социальное обладает комплексом функций в социуме. Во второй половине XX и в начале XXI веков особенно активно исследовался язык в коммуникативной функции, что и привело к созданию нового направления в языкознании – коммуникативной лингвистики, в состав которой вошли теория коммуникации, педагогическое общение (педагогическая риторика),